

LÄRARUTBILDNING SOM FRÄMJAR INKLUDERING (TE4I) MEDDELANDE OM RIKTLINJER

Inledning

The European Agency for Development in Special Needs Education har genomfört ett projekt om Lärarutbildning som främjar inkluderande undervisning. Här följer en översikt över projektets slutsatser och rekommendationer. Rekommendationerna kan även gynna andra prioriterade policy-områden på europeisk och internationell nivå.

Frågan om lärarutbildningen ligger högt på den politiska agendan i hela Europa, liksom i övriga världen. Lärarens och lärarutbildningens roll uppmärksammas i likhet med utvecklingen mot ett mer inkluderande undervisningssystem. *Världsrapporten om funktionsnedsättning (2011)* slår fast: "en bra utbildning är avgörande för att lärare ska få den kompetens som krävs för att undervisa barn med olika behov". Rapporten lyfter också fram behovet av att en sådan utbildning har fokus på attityder och värderingar, inte bara kunskaper och förmågor (s.222).

TE4I – trender på europeisk och internationell nivå

The Agency's TE4I projekt undersöker aktuell utveckling inom lärarutbildningen och inom den inkluderande undervisningen på europeisk och internationell nivå. *Europarådets slutsatser om utbildningens sociala dimension (2010)* visar att de europeiska utbildningssystemen behöver säkerställa både rättvisa och god kvalitet. Det är avgörande att en högre andel elever fullföljer sin skolgång och att alla tillägnar sig grundkunskaper, inte bara för ekonomisk tillväxt och konkurrenskraft utan också för att minska fattigdomen och att främja social inkludering.

En lärarutbildning som främjar inkluderande undervisning och som förbereder alla lärare så att de kan möta de allt mer skiftande behov som elever kan ha, kan bidra till utvecklingen inom följande områden:

Att bemöta att en del elever missgynnas i sin utbildning: I utvecklingen mot EU's tredje mål i ramverket Utbildning 2020 "Att främja lika möjligheter för alla, social sammanhållning och aktivt medborgarskap", lyfter Europarådet i sina slutsatser från den 12 maj 2009, om en strategisk ram för europeiskt utbildningssamarbete (2009a) fram behovet av att arbeta för att minska andelen elever som missgynnas i utbildningen, genom att erbjuda en kvalitativ utbildning för små barn och ett riktat stöd, samt att främja inkluderande undervisning. Tidigt stöd uppmärksammas allt mer som ett sätt att förhindra många av de bestående sociala problem som förs vidare från generation till generation. Det bidrar också till att göra långsiktiga besparingar av offentliga medel.

Åtgärder mot fattigdom: I Europarådets slutsatser om "Den europeiska plattformen mot fattigdom och social exkludering: en europeisk ram för social och territoriell sammanhållning" (2011a), krävs större ansträngningar för att ge stöd och möjligheter för missgynnade elever och elever som saknar studietradition. Där noteras också att personer med funktionsnedsättning är särskilt utsatta för att riskera fattigdom och social exkludering.

Att hantera tidiga avhopp från skolan: att bemöta tidiga avhopp från skolan kräver åtgärder som gör det möjligt att återuppta studierna och ett starkare samarbete med familjer och lokalsamhället. Det kräver en nära samordning mellan riktlinjer för utbildningssektorn och andra berörda policy-områden, till exempel förskola, kursplaner, lärarutbildning och individuellt stöd, särskilt för missgynnade grupper.

Att öka andelen elever som fullföljer utbildningen och får grundkunskaper: Europarådets slutsatser om *"the role of education and training in the implementation of the 'Europe 2020' strategy"* (2011b) betonar den grundläggande roll som utbildning har för att nå målen om klok, hållbar och inkluderande tillväxt genom att utrusta medborgare med de kunskaper och förmågor som behövs i den europeiska ekonomin och i det europeiska samhället och för att bidra till social enhet och inkludering.

Bryta ner de hinder som personer som lever med funktionsnedsättning upplever: Många länder och EU själv har skrivit och ratificerat FN's Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, 2006 (UNCRPD) och det fakultativa protokollet. Detta utgör en kraft för förändring. Särskilt artikel 24 anger att inkluderande undervisning ger de bästa utbildningsmiljöerna för barn med funktionsnedsättning och bidrar till att bryta ner hinder och utmana stereotyper.

UNCRPD lyfter fram behovet av att utbilda alla lärare för att arbeta inkluderande och understryker vikten av att förbättra lärarutbildningen på de sätt som sammanfattats av utbildningsministrarna under de senaste åren (2007, 2008, 2009b). TE4I projektet ger ytterligare stöd för sådana åtgärder.

The Agency's projekt om lärarutbildning som främjar inkludering (TE4I)¹

The Agency's treåriga projekt påbörjades 2009 för att undersöka vilken beredskap lärare i de ordinarie undervisningsmiljöerna har fått i sin grundutbildning, för att kunna arbeta inkluderande. 55 sakkunniga från 25 länder² har deltagit. I gruppen av sakkunniga har beslutsfattare som är ansvariga för lärarutbildning och inkluderande undervisning ingått, samt lärarutbildare för både den ordinarie lärarutbildningen och specialpedagogiska utbildningar. Projektets rekommendationer utgår från de gemensamma drag som finns i riktlinjer och verksamheter för lärarutbildningar som ska främja inkludering i de deltagande länderna. Denna rapport är en syntes av de detaljerade nationella rapporter om lärarutbildning som ska främja inkludering, som tagits fram i de deltagande länderna. Den redogör också för en litteraturoversikt där en genomgång gjorts om riktlinjer och forskning. Som en del av projektet har information också samlats in från berörda inom skilda områden under de 14 studiebesök som genomförts i de deltagande länderna. Projektet kommer också att utforma ett dokument till stöd för inkluderande lärare som syftar till att definiera vilken kompetens som krävs för att alla lärare ska vara beredda att arbeta inkluderande.

Projektresultat och rekommendationer

Många lärarutbildningar i Europa behöver utvecklas om de på ett bra sätt ska kunna förbereda lärare för den mångfald av elever de kommer att möta i inkluderande undervisningsmiljöer och klassrum. Resultaten från TE4I projektet bekräftar de frågeställningar som lyfts på europeisk nivå och visar tydligt behovet av att:

- Utveckla mer effektiva tillvägagångssätt för att förbättra rekryteringen och urval av lärarstuderande;
- Förbättrade lärarutbildningar, däribland grundutbildning av lärare, introduktion på arbetsplatsen, mentorsprogram och kontinuerlig professionell utveckling;
- Att stärka yrket och säkerställa lärarutbildares kompetens;
- Förbättra skolors ledarskap.

Framför allt visar resultaten av TE4I-projektet att det finns ett behov av att förbättra lärares kompetens och att främja professionella värderingar och attityder. Fyra grundvärderingar med anknytning till undervisning och lärande har identifierats i projektet, som bas för de kompetenser som lärare behöver för att arbeta med inkluderande undervisning:

¹ Mer information finns på: <http://www.european-agency.org/agency-projects/teacher-education-for-inclusion>

² Belgien (både den flamländska delen och den fransktalande), Cypern, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Irland, Island, Lettland, Litauen, Luxemborg, Malta, Nederländerna, Norge, Polen, Portugal, Schweiz, Slovenien, Spanien, Sverige, Storbritannien (England, Nordirland, Skottland och Wales), Tjeckien, Tyskland, Ungern och Österrike

Att sätta värde på mångfalden bland eleverna: elevers olikheter betraktas som en resurs och tillgång i undervisningen;

Att ge stöd till alla elever: lärare har höga förväntningar på alla elevers resultat;

Att arbeta med andra: samarbete och teamarbete är nödvändigt för alla lärare;

Kontinuerlig professionell utveckling: undervisning är en lärande aktivitet och lärare måste ta ansvar för sitt eget livslånga lärande.

Projektet resulterade i ett antal rekommendationer. De riktar sig till yrkesverksamma inom lärarutbildningar, liksom till beslutsfattare som behöver tillhandahålla enhetliga ramverk för riktlinjer för att kunna styra de vidare, systematiska förändringar vilket krävs för att lärarutbildningar ska främja inkludering:

Rekrytering och avhopp: Effektiva tillvägagångssätt behövs för att förbättra rekryteringen av lärarstuderande och minska avhoppet av lärare. Detta bör utforskas i kombination med olika sätt att öka antalet lärare med olika bakgrund, däribland lärare med funktionsnedsättning.

Evidens för lärarutbildningars effektivitet: Forskning bör genomföras om hur effektiva olika modeller för lärarutbildning är, hur kurser organiseras samt innehåll och pedagogik för att på bästa sätt utveckla lärares kompetens att möta den mångfald av behov som elever kan ha.

Lärarutbildares professionalism: Arbetet som lärarutbildare behöver utvecklas. Förbättringar behövs inom områdena rekrytering, introduktion och kontinuerlig professionell utveckling. Profilen för lärarutbildare på högskolor och universitet och skolpersonal med ett sådant ansvar bör förstärkas genom att man utser personer med de rätta kunskaperna och erfarenheterna. Utveckla en formell introduktionsprocess som en del av en kontinuerlig professionell utveckling och hitta sätt för personal på lärosäten att hålla erfarenheterna från klassrummen aktuella.

Samarbete mellan skolor och lärarutbildningar: I kurserna på lärarutbildningen bör underliggande teori tydliggöras för att verksamheten inte bara ska ha fokus på de förmågor som är lättast att observera och mäta. Skolor och lärarutbildningar bör samarbeta för att se till att det finns goda förebilder och bra placeringar i den verksamhetsförlagda utbildningen.

Vidare, systematiska reformer: Lärarutbildningar kan inte verka isolerade. Hela den systematiska reform som behövs som stöd för förändring kräver engagemang och ett starkt ledarskap av beslutsfattare inom alla sektorer och alla de som verkar inom utbildningssektorn. Vidare arbete bör ha fokus på utvecklingen av riktlinjer och verksamheter över flera sektorer på alla nivåer, för att stödja inkluderande undervisning som en viktig del av ett mer inkluderande samhälle.

Ett klagörande av det språk som används då man talar om inkludering och mångfald: Kategorisering och etikettering förstärker jämförelser, bygger hierarkier och kan begränsa förväntningarna och som ett resultat av det, lärandet. Riktlinjer bör stärka alla lärare och viktiga aktörer att utveckla en tydlig förståelse av de underliggande premisser som anknyter till hur man använder olika terminologi och vilken betydelse det får.

Ytterligare utveckling av riktlinjer

Utveckling av lärarutbildningar som främjar inkludering sker över hela Europa. Inom ett antal viktiga områden krävs dock vidare arbete för att ge riktlinjer som gör att alla lärare i sin grundutbildning ska förberedas att möta en mångfald av behov som finns i elevgrupperna. Utifrån de europeiska prioriteringar som gjorts och projektets resultat är det uppenbart att ytterligare arbete behövs inom området. Följande fyra områden kräver särskild uppmärksamhet i utvecklingen av riktlinjer:

Grundutbildningen till lärare följer en modell där man sprider ut viktiga frågor över flera kurser: Frågor om inkludering och mångfald är en del av innehållet i alla lärares grundutbildning, oavsett vilka åldrar eller ämnen man inriktar sig mot.

Möjligheter till kontinuerlig professionell utveckling inom frågor som berör mångfald finns för alla lärare och skolledare: Efter att frågorna behandlats i grundutbildningen och lärare fått relevanta erfarenheter, bör lärare kunna fördjupa sig inom specifika områden under sin karriär.

Möjligheter till professionell utveckling kring frågor som berör mångfald finns tillgängliga för alla lärarutbildare: I allt högre grad bör de lärarutbildare som anställs ha kunskaper och erfarenheter av inkluderande undervisning. Forsknings- och utvecklingsmöjligheter bör finnas för alla lärarutbildare för att uppmuntra samarbete mellan institutioner och bidra till ett tillvägagångssätt där mångfald blir allas angelägenhet.

Datansamling om rekrytering och avhopp av lärare, särskilt data som gäller representationen av lärare från minoritetsgrupper: Insamlad data bör analyseras och användas som underlag för beslutsfattande med målsättningen att säkerställa att lärarkåren är representativ för befolkningen i sin helhet.

Sammanfattande kommentarer

Nytan med en ökande inkludering, kopplad till andra prioriteringar såsom social rättvisa och ett sammanhållet samhälle, är också långsiktig. Investeringar i utbildningen för små barn och ett allt mer inkluderat utbildningssystem representerar troligen den mest effektiva användningen av resurserna.

Visionen om ett mer rättvist utbildningssystem kräver lärare som är utrustade med de kompetenser som behövs för att möta en mångfald av behov. Förhoppningen är att den här sammanfattande rapporten kan ge idéer och inspiration för att fortsätta arbetet för att ge en kvalitativ utbildning för alla elever.

Referenser

Europarådet (2007) *Conclusions of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council, on improving the quality of teacher education* (Official Journal C300, 12.12.2007)

Europarådet (2008) *Conclusions of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council of 21 November 2008 on preparing young people for the 21st century: an agenda for European cooperation on schools* (OJ 2008/C 319/08)

Europarådet (2009a) *Council conclusions of 12 May 2009 on a strategic framework for European cooperation in education and training ("ET 2020")* (2009/C 119/02)

Europarådet (2009b) *Conclusions of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council of 26 November 2009 on the professional development of teachers and school leaders* (OJ 2009/C 000/09)

Europarådet (2010) *Council conclusions on the social dimension of education and training. 3013th Education, Youth and Culture meeting*, Bryssel, 11 maj 2010

Europarådet (2011a) *Council Conclusions on the European Platform against Poverty and Social Exclusion: A European framework for social and territorial cohesion. 3073th Employment, social policy, health and consumer affairs Council meeting*, Bryssel, 7 mars 2011

Europarådet (2011b) *Council conclusions on the role of education and training in the implementation of the "Europe 2020" strategy* (2011/C 70/01)

Förenta Nationerna (2006) *Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning*, New York, Förenta Nationerna. Elektronisk version finns på: <http://www.un.org/disabilities/convention/conventionfull.shtml>

Världshälsoorganisationen (2011) *Världsrapport om funktionsnedsättning*, Genève, Schweiz, WHO